

УДК 631.626.2

ВПЛИВ ВОДОГОСПОДАРСЬКИХ І КЛІМАТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА МЕЛІОРАТИВНИЙ СТАН ОРНИХ ЗЕМЕЛЬ

**В.В.КОЛЕСНИКОВ – к.с.-г.н., в.о. професора,
Херсонський ДАУ**

Господарська діяльність людини майже завжди негативно впливає на оточуюче природне середовище. Не стало винятком і зрошення. Легко зараз звинувачувати науковців того часу в майже банальних помилках, наслідок яких ми черпаємо і нині. То був час "великого наступу на природу", який проголосила комуністична партія і дуже добре, що цей наступ не закінчився перекидом північних рік на південь. Ото була б грандіозна екологічна катастрофа. Прогнозні розрахунки були і на передодні будови Каховського водосховища і при проектуванні першої черги Північно-кримського каналу і таке інше. Усі знали, які наслідки можуть бути, але партія наказала будувати і ... побудували. Побудували великі зрошувальні системи, м'яко кажучи не зовсім інженерного типу, часом з великими погрішностями. Прикладом можуть служити зрошувальні системи Присивашся, Краснознам'янський канал, Інгупецька система та інші.

Стосовно Присивашся. Геологічна будова великої території поблизу Сивашу має низьку природну дренажність, властивості до накопичування вологи, велику мінералізацію підґрунтових вод. Крім того, ґрунти мало родючі, з тенденцією до вторинного засолення. Все це повинно було підштовхнути фахівців до дуже обережного ставлення до зрошення. Звісна річ – хто буде проти стабільних і гарантованих урожаїв сільськогосподарських культур? Та мабуть ніхто. Але згодом матінка Природа почала надавати нам урок за уроком. Різкий підйом рівнів підґрунтових вод (РПВ) змінив не тільки меліоративний стан орних земель та населених пунктів, але почалася деградація ґрунтів в негативний бік. Тільки в Джанкойському районі АР Крим із 109 населених пунктів підтоплено 58, а це дуже впливовий фактор на дискомфорт населення.

За даними Джанкойської партії Кримської ГГМЕ оцінка гідрогеолого-меліоративного стану здійснюється на загальній площі 180780 га, яка знаходиться в користуванні 37 колективних і державних сільськогосподарських підприємств, а також на площі 3870 га фермерських господарств та на площі 11363 га сільських населених пунктів, які знаходяться в адміністративних межах Джанкойського району.

Таким чином, загальна площа обстеження становить 198785 га. Розподіл площ по об'єктах наводиться в табл.1.

Таблиця 1 – Розподіл площ обстеження Кр.ГГМЕ по об'єктах землекористування

Об'єкти	Площа обстеження, га
1 Система ПКК	71449
у т.ч. з дренажем	45744
Без дренажу	23747
Рисові сівозміни	1953
2. "Мале" зрошення	750
у тому ч. з дренажем	360
без дренажу	390
3. Богарні землі "супутники"	186
4. Територія населених пунктів	11363
5. м.Джанкой	2592

Із загальної площі орних земель 139447 га незадовільний гідрогеолого-меліоративний стан зберігається на передполивний період 1999 року на площі 16150 га, з яких 6963 га знаходяться на зрошуваних землях.

Аналіз метеоданих показує, що за поливний період 1998 року випало 342 мм опадів при нормі 271 мм, за міжполивний період 1998-1999 рр. – 184 мм при нормі 156 мм, а за рік – 526 мм при нормі 427 мм. Таким чином опади перевищували річну норму на 23%. У 1997 році це перевищення було на 63,5%.

Нагляди за зміною гідрогеолого-меліоративних обставин Кримська ГГМЕ проводить по 1590 режимним свердловинам та по 18 сольовим стаціонарам. До початку поливного періоду 1999 року підґрунтові води на загальній площі 198755 га розподілилися слідуючим чином: до 3-х метрів – 72645 га, від 3 до 5 м – 73470 га та більше ніж 5 м – 52640 га.

Площі з РПЗ пристосовані до районів низинного Присивашья, рисовим сівозмінам, приканальним зонам, тальвегам балок і складають 39,7% від загальної площі району.

На 1 березня 1999 року загальна площа зрошуваних земель складала 72199 га, з яких 750 га – "мале" зрошення. Із загальної площі дреновано 46113 га. Згідно кадастру про меліоративний стан зрошуваних земель площі з незадовільним меліоративним станом продовжують зберігатися на площі 6968 га з яких 1299 га по РПВ, 5198 га по засоленню та 471 га по РПВ і засоленню.

Найбільші площі з незадовільним меліоративним станом зберігаються в господарствах: "Чонгарський" – 950 га, "Обільний" - 638

га, "Перекопський" – 570 га, "Молода Гвардія" – 543 га, "Ясна Поляна" – 454 га, "Заповіт Леніна" – 594 га, "Зарічний" – 339 га, "Джанкойський" – 372 га. Зміна меліоративного стану приведена в табл.2.

Таблиця 2 – Зміна меліоративного стану по глибині залягання РПВ за період 02.98-02.99 рр (дані КрГГМЕ)

Інтервал глибин, м	Площа орних земель за станом на:		Зміна за рік
	02,1998 р.	02,1999 р.	
0...1,0	53	4	-49
0...2,0	1975	848	-1127
0...3,0	21942	17863	-4079
3...5,0	29061	32719	+3658
Більше 5,0	21196	21612	+416
Разом:	72199	72199	

Як видно з приведеної таблиці за рік в інтервалі глибин 0...3 м сталося зменшення площ, що пов'язано з кліматичними особливостями року.

Таким чином, наведені вище дані свідчать про значний вплив на меліоративний стан орних земель і населених пунктів як застосування на масиві зрошувальних систем і поливів, так і кліматичні особливості минулого і поточного року. Крім того, застосування дренажу, як ефективного способу штучного водовідведення, гарантує підтримку РПВ на критичних позначках.

УДК 631.626.2

СУЧАСНИЙ МЕЛІОРАТИВНИЙ СТАН ОРНИХ ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЕЛЬ В КСП "ЗАРІЧНИЙ" ДЖАНКОЙСЬКОГО РАЙОНУ АР КРИМ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

В.В.КОЛЕСНИКОВ – к.с. –г.н.,в.о. професора,
О.Я.ІВАНІВ – магістрант, Херсонський ДАУ,
П.О.ШЕВЧЕНКО,
Г.М. ШИНКАРЕВСЬКИЙ, - МУ КДС, м. Джанкой

Загальна площа землекористування господарства – 7156 га, у тому числі сільськогосподарських угідь – 6057 га, з яких пасовищ 998 га. Під регулярним зрошенням знаходяться 3169 га. Джерелом води для зрошення є Азовський рисовий, Північно-Кримський кана-